

GABRIELIS FRANCISCI

LE JAY

e Societate J E S U.

ORATIONES.

GABRIELIS FRANCISCI

LE JAY

et Societate, 1780

ORATIONES.

GALLOS

TAM FALLI AB HOSTE

NESCIOS

QUAM VINCI.

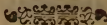
ORATIO HABITA

In Regio LUDOVICI MAGNI Collegio

SOCIETATIS JESU.

A GABRIELE FRANCISCO LE JAY,

iusdem Societatis Sacerdote.

PARISIIS,

Apud Viduam SIMONIS BENARD, viâ San Jacobæ,
è regione Collegii Ludovici Magni.

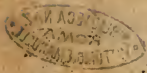
M. D. C. XIII. †

GAFFOS

THE TALL DO HOUSE

NESSIOS

THE NEW WARE

CRATIG HABITA

THE NEW DO HOUSE

THE NEW DO HOUSE

THE NEW DO HOUSE

THE NEW DO HOUSE

THE NEW DO HOUSE

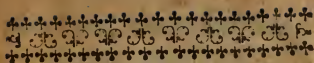

THE NEW DO HOUSE

THE NEW DO HOUSE

THE NEW DO HOUSE

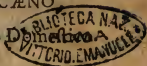
M. D. C. XII.

EXCELLENTISSIMO
ECCLESIAE PRINCIPI
JOANNI JACOBO
CAVALLERINO

ARCHIEPISCOPO NICÆNO

SS. D. N. Papæ Prælato
& Assistenti,

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ AUDITORI,
Apud

REGEM CHRISTIANISSIMUM
Nuncio Apostolico.

ET si Orationem hanc no-
stram Præsentiâ tuâ coho-
nestandam æstimasti, EC-
CLESIAE PRINCEPS EX-
CELLENTISSIME: Vereretur
ã ij

illa nihilominus propiorem
aspectum tuum jam susti-
nere; nisi quantum suæ au-
ctorisque sui tenuitati dif-
fidit; tantum argumento,
quod tractat, tuæque bene-
volentia consideret. Nam
quid ego dubitem felicitatis
Gallicæ commendatio-
nem tibi placituras, qui re-
rum nostrarum eventus prof-
peros visus es tam lato vul-
tu excipere, quàm si unus
aliquis è nobis & in medio
Galliæ sinu natus aut edu-
catus fores?

Id verò Perspicaciæ di-

*cam tuæ , an Æquitatis ?
Perspicaciæ ; dum tantas in-
ter , quæ fucum faciunt ,
Europæ similtates causæ no-
stræ jus sanctum perspexeris ? Æquitatis ; dum ejus-
modi causam animosè susti-
nes , cui præter Cælum , vix
quisquam suffragatur.*

*Ut ut est : sentiunt ii ma-
ximè , quorum virtus tot
annos exercitata , hodie tan-
dem Invidis nequicquam
frementibus coronatur ,
quanti tuum illud de Gal-
lia iudicium momenti apud
eum fuerit , cuius hîc tan-*

*tâ cum dignitate agis Ora-
torem. Fecisti nimirum, ut
Gallos, quorum animum
& mentem ignorari Romæ
doluisti non semel, demum
per-videret, intelligeretque,
neminem esse verè Roma-
num, qui Gallus affectu
non esset.*

*Atque utinam, PRÆ-
SUL EXCELLENTISSIME,
quantum tibi tam præclara
sentienti de nobis, tantum
& nobis vicissim de te, ut
par est, sentientibus quam-
primum Roma deferendum
putet! Erit tunc sanè, un-*

*de & nobis, & Tibi plenè
gratulari liceat: mutatoque
nomine, novum obsequii ge-
nus exhibere. Interim dum
vota succedant, patere pro
humanitate tuâ singulari
me ut adhuc profitear.*

EXCELLENTIÆ TUÆ

Addictissimum devotissimumque servum;
GAB. FRANC. LE JAY,
Societatis JESU.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF LONDON
1871

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF LONDON
1871

GALLOS
TAM FALLI AB HOSTE
nescios
quam VINCI.

Uit hæc dotes in-
ter plurimas virtus
Gallicæ gentis non
postrema, AUDITORES,
ut ingenitum semper amo-

A

rem recti, & expertem doli
 fucique animum vel hosti-
 bus approbarit. Prognati,
 quotquot sumus, à genui-
 na illa veterum Francorum
 Gente, quibus in re bellica
 tam alienum ab omni frau-
 de quam invictum animi ro-
 bur una laus fuit; eandem
 hanc non in ipso tantum
 nomine habemus consigna-
 tam, sed etiam in moribus
 multò magis expressam hæ-
 reditario quasi jure gloria-
 mur. Hinc siquid usquam
 inter Nos finitimasque vel
 exteris Gentes ortum dissi-
 dii, ita diremptum est, ut

partam bello famam non
stratagematum dolis, sed a-
nimi sinceræ virtuti debea-
mus.

Hanc vero laudem quam
nobis vel negavit, vel invi-
dit nemo, quoties de armo-
rum gloria decertandum
fuit, nequis præripiendam
putet; ex quo nacti hostes
ejusmodi, qui fallaciâ pu-
gnare mallent quàm virtu-
te, instructas in perniciem
nostram insidias suos in au-
ctores convertimus. Sic e-
nim inanes hostium versu-
tias meliore astu & salvo
sinceritatis jure eludendas

cenſuimus; ut amplior deinceps Gallicæ fortitudini campus pateret, & quem parandæ gloriæ aditum fraudes præcluſerant; eundem deluſæ fraudes liberioſem aperirent.

Tria cùm ſint rerum magnarum veluti principia; Providentiæ lumen, Fortitudinis robur, & amor Gloriæ, quæ magnetis inſtar hanc trahit, illam dirigit; rem ſatis promovere ſuam hoſtis putaverat, ſi quam ex illis laudibus partem dederens, Gallis quomodo-cumque illuderet. Res ita-

que hoc anno utrinque ge-
stas , dum attentius confi-
dero , id præcipue vel ini-
mico fœderi , vel ejus Prin-
cipi certe videtur fuisse pro-
positum ; ut & rumorum in-
finita quadam multitudine ,
& consiliorum in speciem
oppositorum varietate , an-
xiam , perplexam , impedi-
tam distineret Galliæ provi-
dentiam : atque adeò incer-
ta & anceps qua parte esset
oppugnanda , nihil ipsa au-
deret tentare ; sed ab immi-
nentis undequaque pericu-
li metu penitus occupata ,
totum sic annum trahens

otiosa ludibrio fieret. Sin-
 minus processum foret hac
 via, neque perspicaciæ Gal-
 licæ facere fucum liceret;
 operæ pretium non leve vi-
 debatur inaccessum aliquem
 fortitudini nostræ obicem
 opponere, & quam labefa-
 ctare aperta vi desperarat,
 pugnam omnem detrectan-
 do ludificari & inanem red-
 dere. Quod si neque istud
 pro votis succederet, hoc
 certe sibi promittebat sola-
 tii, Gallorum gloriæ illudi-
 satis posse; si vacua abiret
 æstas aliquando una, aut
 iis certe careret eventis,

quæ Gallorum nomini in-
natoque ipsis gloriæ deside-
rio sua multitudine ac splen-
dore responderent.

Huc ergo hostilis confi-
lii ratio tota visque recide-
bat; ut aut Providentiæ
Gallicæ aciem falleret, aut
Fortitudinis eluderet impe-
tum, aut avidam nobilio-
ris Gloriæ spem frustrare-
tur. Existimabat ille scili-
cet, quo quisque natus est
fortior, ita cæteros ex ani-
mo suo metiri; & quem
doli minus capacem effecit
natura, eundem vulgo in-
cautum & minus suspica-

cem nasci : sic ut quos ap-
 erto Marte esset arduum
 vincere, multiplici fraude
 circumvenire non ita foret
 operosum. Demens qui
 Gallos non intelligeret tam
 falli ab hoste nescios, quàm
 vinci.

Providentiæ nostræ aciem
 astu non uno voluit hostis
 fallere : non elusam modo,
 sed & delusam sensit astu-
 tiam. Fortitudinis impetum
 speravit eludere : comitem
 nobis aut ducem Virtutis so-
 lertiam expertus est. Deni-
 que addictam Gallicis expe-
 ditionibus Gloriam frustrari

tentavit; quam parabat im-
minuere Gloriam, auxit vel
invitus.

Dicam uno verbo: Hostis
callidi consilia cautè inverti-
mus. Pugnam astu derrec-
tantem, ad pugnam soler-
ter adegimus. Obsequen-
tem vel invita fraude Glo-
riam nostras in partes traxi-
mus. Ita triplex hostilis fal-
laciæ genus novo ac lici-
to militaris astutiæ genere
vicimus. Quos ergo tam
sæpe ut invictos ostentavit
ex hoc loco solers Oratorum
industria; eosdem jam qua-
vis ex parte falli nescios om-

nique arte superiores intelligite.

I.
PARS. **F**ACIT insitus hominum
animis veri rectique amor,
& innocuæ cujusdam malignitatis
sensus; suis ut veteratorem
implicitum laqueis, sua calliditate
delusum, nemo sine voluptate aliqua
non sentiat. Hoc hilariores theatri
scenæ, hoc lepidiores colloquii
sales risu eodem excipiunt. Rem
opinor vel non viderat ille, quem
fraudum artificem unicum ac veluti à
consiliis habet Europa; cum

novo bellandi genere fallaces in Galliam dolos instruxit: vel eas animo versabat artes, quæ spes, ut aiebat, suas non fallerent: vel certe sic existimabat hac deinceps via Gallos superari posse, aut nulla. Videbat enim vero recentibus claros victoriis; nec latebat hominem providum ac perspicacem, imminere sibi lectissimum exercitus Gallici robur, qui sparsas victi toties Fœderis reliquias disperderet.

Hæc porro difficultatis summa erat, ut paratam si-

bi suisque cladem, quoniam
 vi desperabat avertere, fal-
 lacia saltem eluderet. Memi-
 nerat ille, quo eventu po-
 liticum illud Effatum adhi-
 buisset, DIVIDE UT REGNES,
 neque minus istud speravit
 jam valiturum, DIVIDE UT
 VINCAS. Hac igitur spe fre-
 tus, Gallos non invictos fo-
 re, si quos magno numero
 venturos in Belgium me-
 tuebat, multas in partes di-
 visos veluti dispergeret; in-
 gentes destinat proxima ex-
 peditione copias, quæ Gal-
 liam ex omni parte totam
 quasi uno impetu invadant.

Badensem ex Hungaria Principem acciri jubet, & in Germania ducem præficit. Sabaudum monet, ut ad oppugnandum Casale Pinero-
liumque se accingat. Suas mandat Hispano partes; ut aliqua saltem belli specie Gallos in Catalauniæ finibus anxios habeat. Classem non minori apparatu quàm strepitu ad exscensionem instruit. Ipse junctis Bataviæ, Germaniæ, Britanniaque viribus, sibi Bavaroque Belgium designat, singulis inde suo tempore, quantum foret opus, ad peragendum

quod instaret, subsidia provi-
visurus.

Neque verò istam consi-
lii sui rationem aut celan-
dam omnino, aut paucis
tantum concedendam æsti-
mavit: imò quæ cæteris in
rebus prodesse solet sollicita
arcani cura, non posse ean-
dem in presentia nisi obesse
censuit. Sparguntur itaque
sedulo, ac nulla non ex par-
te disseminantur rumores va-
rii, vetera demum Galliam
inter Europamque dissidia,
decretoriis hoc anno fatis es-
se dirimenda: cruentum fo-
re, terrâ, mari, in littore,

in finibus bellum: formidabiles esse jam in procinctu exercitus, qui Galliæ limites ab Hispania, Italia, Germania, Belgio primo verè simul obsideant: clarissimos Europa tota Principes, Sabaudum, Badensem, Bavarum, ipsum Auriacum tanquam pro aris focisque pugnatu-
 ros: Classi ad exscensum comparatæ nihil nisi tempestatem opportunam deesse: Galliam denique obsessæ instar urbis undequaque concludendam.

Quid multa? Existimatis fortasse, in iis quæ sereban-

tur, plus ostentationis fuisse
quàm fidei : quasi verò tam
parum perspicaces, aut me-
ticulosos adeo Gallos hostis
putet; ut ludificari se verbis,
aut inanibus terriculis com-
moveri patiantur. Ita res se
habeant, AUDITORES, ut
jactabatur; bellum, immane
bellum toti Galliæ immine-
bat. Exultabant hostes, tri-
umphabant æmuli, amici,
si quos adhuc patitur fortu-
na magnæ virtutis comes,
indolebant; & universus or-
bis rerum novitate suspen-
sus, quorsum isthæc evade-
rent, sollicitè expectabat.

Ipsi

Ipsi verò Galli quid sentiebant, AUDITORES? Alii, Politici, quos vocant, homines ut sibi videntur oculati, qui rationibus suis metiuntur omnia, quorum in arbitrio Regum fortunam positam diceres: ii rem Gallicam summum adductam in discrimen, quia non videbant, quâ consuli ipsi ratione posset, affirmabant. Alii meticulosi præter modum nostrisque plus æquo diffidentes viribus, ita dissecebant; ut Galliam salvam & incolumem hoc anno vellet, nihil auderent ulterius

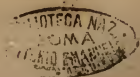
apprecari. Alii denique rem
 æquius cæteris æstimantes
 aiebant multa virtuti Galli-
 cæ permittenda : esse hoc
 illius fatum veluti singula-
 re , ut & numeri damnum
 virtus compenſet , & pro
 hostium numero nova virtus
 accrescat.

Quid interim consilii sua
 LUDOVICO sagacitas di-
 ctitat , quo inanem elevet
 astutiam suisque ipsam reti-
 bus implicet ? Securitati Po-
 pulorum abundè prospec-
 tum ratus est , si PHILIPPUM
 Fratrem , nomen Auriaco
 jam inde à Cassellensi pug-

na satis cognitum , subitis
 atque improvvisis consiliis ho-
 stium unum opponeret. Ip-
 se verò viam ingressus hos-
 tem rectâ petit , & quem
 variis Europæ partibus sup-
 petias ferre meditantem no-
 verat , sic occupat totum ex
 improvviso ; ut copias uno in
 loco omnes coërceat, easque
 otiosas demoretur. Vix nun-
 ciis, vix oculis credit Auria-
 cus : mox inopina consilii
 novitate perculsus, hæere,
 deliberare , trepidare. Videt
 vel hoc primo Regis incessu
 disturbatas artes, dissolutas
 omnino technas , nec jam

usui esse positas in propatu-
 lo machinationes. Tum se
 sibi uni vix sufficientem æs-
 timans, nec rei suæ imme-
 mor, publicæ rei nuncium
 remittit. Valeto, inquit, Ger-
 mania, & suis se, ut potest,
 defendat armis: expectet
 suppetias Sabaudus quan-
 tum volet: Fortunæ nunc
 suæ permittenda classis: me-
 cura gravior deinceps pre-
 mit, & rerum moles in-
 cumbit major. Deceptus,
 elusus, circumventus, ne vi-
 ctus quoque dici possim,
 providendum.
 Nihil hîc vel Auriaco

vel militari prudentiæ nostræ affingimus, AUDITORES. Nam quid aliud fecisset ille, aut quæ pars deinceps cum Fœderatis commercii exstitisset? Hinc propriis ipsum in castris Regius exercitus, illinc Bufleurus coërcebat. Hoc igitur restabat unum, ut turmas inter florentissimas otiosas diu suis putresceret in paludibus: donec turpem ingenti clade fugam redimeret. Sic habemus muneris tui, Regum sapientissime, quòd decipi Gallia nec possit. Additos quidem præsen-

tia tua Gallo militi animos vidimus non semel, eadem nunc interverfas statim videmus hostium fallacias.

Ut elusas hinc patet otiosasque in Belgio fœderis inimici copias; sic elusam ejusdem suisque pariter insidiis circumventam Classem intelligite. Meministis, opinor; quantus erat, quam formidolosus Classis illius apparatus, quæ nostris superventura littoribus & Galliam latè populatura jactabatur. Concurrerant multa quæ facerent fidem: nume-

rus navium ingens , Machinæ , Pontes , omnis generis instrumenta ad exscensum comparata. Quis ex tota illa belli supellectile , Martium tandem facinus aliquod non conjectasset ? Nihil tamen minus , AUDITORES. Unum hoc erat consilii , ut & immensas in Orientem opes magno Fœderatorum lucro cessuras exportaret , & auxiliares deferret Sabaudæ copias , militare consilium negotiationis specie dissimulans.

At neque commodum satis iter per angustias freti ,

imo periculosum videbatur,
 quandiu Classis Gallica, Bre-
 stensem in Aremoricis te-
 neret portum; unde viam
 cognoscere hostium & no-
 lentes adoriri liceret. Erat
 igitur illa opinione metu-
 que descensus elicienda mul-
 tas in partes, varias in ma-
 ris oras distrahenda: at se-
 cura minarum nec hosti pa-
 vido temerè credendum exi-
 stimans portum nihilomi-
 nus occupabat. Sensit Au-
 riacus, atque ut est ad va-
 rias belli fraudes, si modo
 præstare se vadem non co-
 gatur, peridoneus; novos
 statim

statim sufficit dolos, apud credulas fortè gentes fidem aliquam habituros; atque vario rei incendiariæ apparatu, variis eo de consilio rumoribus, certum ignem medio in portu adpromittit.

Opportunam hanc reciprocæ fraudi nactus occasionem Turvillius solvit è portu; nec timorem simulare dubitat innatæ fortitudinis conscius, ne qua illius doli, quem digrediens ipse componebat, suspicio incideret. Quo demum apud gentem inimicam plausu,

C

quibus exceptus gaudiis vix
 speratus ille nuncius quo de-
 latum est, timere tandem
 impavidos Gallos, & percul-
 sam incendii metu Classẽm
 aufugisse? Continuò solvun-
 tur anchoræ, quasi ad trium-
 phum ituris, panduntur ve-
 la, & veluti re gesta felici-
 ter, festivas inter sociorum
 voces seceditur. Ibat longo
 Anglorum stipata comitatu
 aurisque suaviter aspiranti-
 bus Batavica classis; & ad
 Fretum Herculeum, Hercu-
 lea veluti securitate accede-
 bat. Verùm ecce occurrit
 insperata Gallorum Classis,

quæ per occultos tramites
 Freto dudum reddita , hos-
 tem nihil tale dubitantem
 præstolabatur.

Fingite vobis cogitatio-
 ne , si potestis, AUDITO-
 RES , quantus hinc versis su-
 bitò fatis stupor , quanta in-
 de promptam expeditamque
 præsentientis victoriam nos-
 træ Classis exultatio. Unus
 aberat , aut victoriæ testis
 more suo futurus Auriacus ,
 aut suis certè has inter re-
 rum angustias aliquod per-
 fugium suscepturus. Quan-
 quam quid fecisset ? Res eò
 Nostrorum solertiâ erant ad-

ductæ, ut liberam fugiendi
 moram hostes non habe-
 rent : adeo Angli Batavi-
 que, populi, si Superis placet,
 quibus Neptunus sua reve-
 lasse mysteria creditur, Nau-
 ricæ artis, quam suam pu-
 rant, videbantur obliti. Fi-
 dem certè omnem superat,
 ita rem fuisse tractatam, ut
 spatiis se iniquioribus con-
 cludi sinerent ; nec secundæ
 tantùm & dominantis, ut
 vocant, auræ potestatem,
 sed & Classis suæ permitte-
 rent : terras inter Classem-
 que nostram novo veluti
 carcere intercepti. Ad ex-

treinum quid restabat, nisi
ut ingens illa multitudo na-
vium in unum conglobata,
ac semetipsam angustiori-
bus locis impediens, præda
magis quàm hostis fieret?

Sed mitto, hîc dicere,
quàm funestam victoria no-
stra cladem inimico Fœderi
attulerit; quàm multæ cap-
tæ naves, quantò plures
depressæ, laceratæ, succen-
sæ. Abstineo fufius perse-
qui, ut producto per soli-
dum diem certamine sola
nox appetens pugnandi vin-
cendique finem fecerit. Par-
co victis, ut magnanimos

decer, Gentibus, quas jam non Commercii detrimenta, non singulorum damna tam premant, quàm necessarius de Gallo victore sermo; adeo ut, quoties de partienda inter omnes clade tota hyeme contendetur, toties accepti vulneris, toties delusæ fraudis memoriam oporteat refricari.

Perspectum satis jam puto unicuique vestrûm, AUDITORES, quantum triumphantis illius astutiæ fama apud sagaces viros detrimendi pati debeat; nisi forte sit in eludenda fortitudi-

ne , quàm in ludenda Provi-
dencia felicior.

UT illudi acerbiùs forti I I.
viro non potest , quàm si PARS.
virtutis exerendæ locum astu
quis subtraxerit : ita ignavo
homini nemo crudeliùs in-
sultet , quàm si pugnam de-
trectantem pugnare nihilo-
minus adegerit. Hoc verò
si usquam aliàs , Nervinden-
sis clades comprobavit.

Desolatos præteritis cla-
dibus conjurati fœderis Prin-
cipes hac spe recreaverat
Auriacus , sic promoven-
dam hoc anno pollicitus

rem communem , ut non
 procul ab ipsis Regni pene-
 tralibus castra metaretur.
 Dignum illud Britannici Im-
 peratoris audaciâ consilium
 visum est LUDOVICO. Ne-
 que hoc tantum , sed pro
 humanitate sua singulari &
 partiri cum hoste voluit lon-
 gioris viæ molestias , & ad
 ipsius castra progressus , avi-
 dum in Auriaco , si quis es-
 set , laudis animum explere
 cogitabat : ut qui domitum
 se hæctenus ab inferiori Du-
 cum ordine doluerat , victus
 saltem ab invicto Rege so-
 latii in clade aliquid , imò
 gloriæ inveniret.

At neque istis captus est illecebris Auriacus: sive tantum à tanto Rege impertiri sibi honorem vix crederet; sive larvatam personatamque Majestatem cum æqua legitimaque potestate seriò nondum auderet committere; sive ipsa LUDOVICI præsentia audaces reprimeret animos. Ut enim difficilius est propiores vicini solis radios, quàm eosdem è longinquo intueri; sic neque ipsi tam facile videbatur præsentem hostem fixis oculis sustinere, quàm contemnere absentem. Ut ut est, tam æ-

quam virtutis exerendæ conditionem respuit malè consultus, maluitque, si ad pugnandum cogeretur, Martis aleam cum Luxemburgio rursus experiri; futurum fortè confusus, ut fortunatior evaderet Britannicus Imperator, quàm Bataavorum aut Dux, aut Consul olim extitisset.

Id tamen quanquam novum & insolens miretur nemo: alios habet ad gloriam aditus priscis Heroïbus ignotos. Censuit nempe hoc unum sibi honorificum satis, si Gallicæ fortitudinis impe-

tum, cui nihil arduum aut in-
vium maximè Regis ad præ-
sentiam esse solet, multa fal-
lendi arte posset eludere; &
qui Ajacis virtutem æmulari
non valebat, Ulyssis certè
astutiam exhiberet. Memi-
nerat etiam fortasse, vete-
res illos Germanos, ex qui-
bus prognatum se gloriatur,
quanquam laudis pugnaeque
avidos, gloriosum sibi du-
xisse, si quo modo Cæsarem
rapidosque victoriarum cur-
sus morarentur; saltibusque
suis & paludibus clausi, in-
accessum armis victricibus
munimentum opponerent.

Hoc fretus exemplo simul
 & accensus Auriacus muni-
 ri castra jubet ; saltem ut
 qui se invictos jure Galli ex-
 stimant , victores se esse a-
 liquando dediscerent. Con-
 tinuò vidisses collectas totius
 Europæ vires abjectâ omni
 laudis alterius curâ securita-
 ti suæ adlaborare ; alios fos-
 sam ducere , alios vallum
 circumdare , alios aggerem
 extruere. Sed quid ego hîc
 fossam , quid vallum , quid
 aggerem dico ? Fossæ fossis ,
 vallis valla , aggeres aggeri-
 bus adduntur , accumulân-
 tur , multiplicantur. Nun

quam Acheron ipse, quem Styge novies interfusa circumseptum Poëtæ fabulantur, tam difficiles Manibus inferis moras obtendit. Fossas quatuordecim non minùs unâ suis vallatas munitionibus ac repagulis defensas numerasses. Accedebat ex longo prævisa opportunitas loci, sepibus, rivis, paludibus, saltibus intersecti: sic ut ad castrorum defensionem & ad provida cauti Principis consilia, ars & natura conspirasse viderentur.

Unus tamen se offerebat

per angustias pagi, quem Nervindam vocant, quamquam difficilis accessus: si-
ve id aut vigilantiae Ducis, aut perspicaciae potiùs exci-
derat; si-ve relictus de in-
dustria malignus quidam, uti fortè gloriabatur, aditus;
non tam ad provocandam audaciam, quàm ad casti-
gandam temeritatem com-
positus.

Hic verò quid miremur magis, AUDITORES, an expertem periculi in Auriaco securitatem; an avidam discriminis & contemptricem in Gallis audaciam? Erat

fanè in tanta pugnandi vincendique mora, unde virtutis præfervidæ Gallos pœniteret, qui novum in singulas horas exurgere hostem vellent. Et quanquam hæc ipsa, quam ferebant iniquiùs victoriæ prolatio, novam in dies ignaviæ labem Auriaco inureret; tamen, quia venisse Gallis, vicisse est; spes differri vel uno diè suas, idem esse atque auferri æstimabant.

Plaudebas interim tibi hominum, ut conjurato fœderi videris, astutissime; & elusum Gallicæ fortitudinis.

impetum confidebas ; certus , quia majorem multò propugnaculorum molem , quàm Germani olim tui Cæsari objecissent, nobis opposueras. Tamen nesciebas alia esse ingenii , alia virtutis stratagemata ? Ac licet Germanicam simplicitatem multa calliditatis arte longè superes ; non cogitabas , tibi non alterius Cæsaris , sed LUDOVICI virtutem sustinendam ? Quanquam ne metue : non faciet LUDOVICUS , ut victum te ab ipso, quoniam id honoris inconsultè abnuisti , aliquando superbias.

perbias. Hanc dabit Luxemburgio Provinciam : novit ille qua parte sis impetendus ; tuque , quid vera virtus contra dolum valeat , rursum experiere.

Atenim quid agimus , aut quid meditamur AUDITORES ? Exercitum nempe , amplum numero , valentem robore , superbo Europæ delectu collectum , munitum castris , vallatum aggeribus , ipsi temeritati invium aggrediemur ? Idne prudenter minùs , quàm viriliter susceptum , discutiat otiosus si quis velit. At ec-

D

ce jam ad manus ventum
est ; nescit longiores moras
virtus Gallica , & impatiens
teneri , erumpit , emicat ,
volat ; Nervindam petit ,
obsidet , premit : Nervindam
fatalem illum , ut sperabant
hostes , virtutis Gallicæ &
scopulum & tumulum.

Neque etiam existimate
AUDITORES , genus illud
victoriæ fuisse ejusmodi , ut
primo quoque impetu par-
ta , vel labore nullo redem-
pta sit. Hostes nacti sumus
contra morem strenuos ; qui
nec laceffiti refugere , nec
oppugnati cedere , nec victi

semel abfistere noverant :
 iterum iterumque , pulsi ,
 fusi fugati , necdum à pu-
 gnando , aut certe resisten-
 do abftinebant.

Expugnata tamen Ner-
 vinda eft. At victoriæ quan-
 tula pars ! Reftabant impe-
 tenda castra : labor ultimus,
 & fummus. Dixiffes enim-
 vero pofitam pro castris
 Nervindam , qua veluti ef-
 ca illecti Galli , fpe ulterio-
 ris prædæ in paratos fibi la-
 queos inciderent. Hinc e-
 nim per anguftas fauces ve-
 niendum in brevem contra-
 ctamque planitiem , ubi no-

va periculorum seges. Ibat
 nihilominus non tam ad
 pugnam, quam ad certam
 stragem Equitatus Regius;
 quem eminus hostes conspi-
 cati, exultare jam animis,
 & oblatum sibi vindictæ lo-
 cum gratulari. Quæ tamen
 ut certior sit & amplior,
 coërcendam illam tantisper,
 & iræ parcendum putant.
 Verebatur hostis scilicet,
 tam parum nota Gallorum
 indoles, ne primo impetu
 attoniti, qui ducebant ag-
 men, cautius recederent,
 & speratâ ipsum prædâ fru-
 strarentur.

Vix dum tamen explicati pauci Equites statim in castra provolant, & stricto mucrone minacem hostium ferociam anteverunt. Mutata jam rerum facies, revulsa septa, claustra perfracta, aggeres dissipati. Nam quid adoriri metuissent; qui tam ardui periculosi que operis Duces ac Principes habebant, Carnutensem, Borbonium, Contiacum, Nobilitatis Gallicæ & Robur & Exemplum. Esset certè unde Victoria posset meritò redargui; si ipsorum obsequiis dudum mancipa-

ta, solita dubiis in rebus fide caruisset. Nihil querimur, AUDITORES; ex quo Victoria nostra est, nusquam aliàs fide in illustrius approbavit. Quisquis restitisse ausus est, temeritatis pœnas dedit; quisquis aufugit, suam, Harcurio vindice, luit ignaviam. Si quis autem majora veris narrari putet, Auriacum consulat; qui, dum progressus cæteros, quin & Carolo-poleos obsidionem placido spectavit ac tranquillo vultu, Nervindenſi Victoriæ quasi sigillum apposuit. Sed

hæc tantarum rerum commemoratio, vereor, ne quid Gloriæ præripiat; quæ dudum nos ad se volentes rapit.

AVIDAM gloriæ Gentem III. inter angustos vulgaresque ^{PARS} armorum eventus coërcere, luisse est; **AUDITORES.** Atque hic demum scopus fuit, in quem hostes Galliæ postremò collimarunt. Scilicet hoc unum superesse solatii videbatur, ut quoniam facere non poterant, ne totus hic annus magno rei Gallicæ bono cederet; sal-

tem illius splendorem ob-
 scurarent ; ac neque res-
 ponderet Gallorum famæ ;
 neque spem avidam gloriæ ,
 quam præceperant , satis ex-
 pleret. Quod si vel semel
 fuissent consecuti , futurum
 omnino confidebant , ut
 Gallos magnis jam rebus
 assuetos illius demum bellī
 pœniteret , quod novis info-
 litisque eventis caruisset. An
 verò sua eos ratio fefellerit ;
 an res hoc anno gestæ no-
 mine Gallico dignæ videri
 debeant , per vos æstima-
 te.

Rem ubique strenuè fe-
 liciter-

liciterque, vel hostium con-
 sensu gessimus. Conjuratas
 totius Europæ vires aut fre-
 gimus, aut elusimus: exi-
 guas numero copias castro-
 rum solertiâ & celeritate
 omnibus in locis auximus,
 ac veluti multiplicavimus:
 nihil clam, nihil non aper-
 tē atque ipso hostium in
 conspectu, aut suscepimus,
 aut confecimus: tribus præ-
 liis iisdemque decretoriis,
 bis terrâ, semel mari, plenè
 cumulatèque vicimus: tres
 Urbes easque primarias ac
 fortissimas expugnavimus:
 quod armorum vis non ef-

fecit, id ipso nominis terrore
 perfecimus : in tanta rerum
 prosperè gestarum multitu-
 dine, varietate, magnitu-
 dine, nihil damni, nihil de-
 trimenti, nihil adversi per-
 tulimus : denique non ho-
 stium modò pavidam expe-
 ctationem, sed & ipsi spes
 nostras superavimus : rogo
 vos, AUDITORES, si non-
 dum fames gloriæ satiata,
 quid illam explere possit?

Agite enimverò quæ pars
 Europæ totâ victores Gallos
 non sensit? Sensit vel in ficti
 Regis clade, victricem Lu-
 xemburgii Audaciam Britan-

nia : sagacem Lorgii Solertiam Germania : patientem moræ Villaregii Efficaciam Belgium : vividam Catinati Cautelam Sabaudia : providum Noalii Vigorem Iberia : actuosam Estræi Peritiam mare Internum : acrem Turvillii Industriam Oceanus.

Sunt hæc certa Virtutis Gallicæ monimenta : quid porro cum istis Hostes conferant ? Quid Auriacus in Belgio tot millibus hominum circumseptus ? Quid Auriaco additus comes, & consiliorum particeps Bavarus ? Quid

avidus gloriæ Badensis super-
 perbissimum totius imperiū
 delectum secum trahens?
 Quid tota, quam latè patet
 Hispania ad audendum ali-
 quid comparata? Quid mi-
 nax Sabaudus invictis illis
 semperque victricibus tur-
 mis instructus? Quid Angliæ,
 quid Bataviæ vires in una
 eademque classe fœderatæ?
 Victi pœne omnes, aut om-
 nes saltem otiosi.

Tamen dicamus quod res
 est: Auriacum fuisse toto
 hoc anno otiosum, nihil a-
 deo mirum, AUDITORES.
 Hunc novimus quidem in

proponendis consiliis acrem
 ac vividum: in præcavenda
 periculorum serie sagacem
 ac solertem: at in re agen-
 da strenuum ac felicem, ne-
 mo illum ausus est suspicari.
 Neque verò hanc laudem vel
 affectet ipse, vel invideat. Si
 quod modo argutè tota hye-
 me differendi vel apud Bata-
 vos in Comitibus, vel apud
 Anglos in Senatu argumen-
 tum nactus erit; si novas fal-
 lendi artes excogitare; si bel-
 li plures in annos producendi
 vias invenire potuerit; hoc
 demum contentus satis cœte-
 ra Fortunæ facilè permiserit;

Sed Bavarum, AUDITORES, virum tam pugnacem, tam præliis assuetum, non est adeo promptum intelligere tam amantem otii: nisi fortè frequentius cum Auriaco commercium id effecit, ut dedisceret victorias, & actuosus ille pugnandi ardor refrigesceret.

Sabaudum verò nemo dubitet venisse hoc animo præparatum; ut pugnaret fortiter, ne Sabaudi nomen solum, ac rei ipsius inane gereret. Incensas agebat eodem studio copias: & destitutus exercitu Catinatus nul-

lam nisi solo cauti & insidiosi Ducis nomine facere moram videbatur. Verùm in obsidendo frustrâ Casali Pinerolioque tempus malè consumpsit & vires infregit suas : melius actum cum infortunato Principe , si belandi ardorem consilii vis adjuvisset. Utramque Classẽ è contra , Anglicam & Batavicam nimia delusit sagacitas , ac perdidit.

At Badensem Principem, Heroem illum Orientis spoliis onustum , Domitorem Hungariæ, Ottomanici Imperii terrorem ; quem

nobilioris cujusdam colli-
 gendæ in Germaniâ Laureæ
 confidentia mediis è trium-
 phis exultantem rapuerat:
 illum, inquam, junioris
 Principis adventu conterri-
 tum hæsisse ipso in vestigio:
 reveritum esse Philippobur-
 gi Expugnatorem: avidum
 laudis repressisse impetum:
 confisum esse Castrorum la-
 tebris, ac veluti cavo abs-
 conditum delituisse: hoc mi-
 raremur porro, DELPHINE
 SERENISSIME, nisi jamdiu
 fecisses omnibus explora-
 tum, præsentiam tuam ma-
 gni exercitûs instar esse.

Sed quò me rapit, AUDI-
TORES, Gallicæ gentis a-
ctuosa vis & incredibilis ce-
leritas? Unam video, an
multiplicem, an eandem va-
riis in locis objectam & qua-
si recens, ac de integro pro-
creatam? Nam quo tandem
nomine designabimus pera-
gratas ab iisdem copiis tam
multas tamque disjunctas
exiguo tempore Europæ par-
tes; neque tam passibus quàm
victoriis consignatas? Vix
illæ domito propriis in ca-
stris Auriaco, in Aremori-
cas ac Neustriacas oras ex-
cessere; seu jam pœniteret

cœpisse partem quietis aliquam, seu laboris periculique aleam cæteris inviderent, rursus in Belgium revolant: inde repressis in Germania Badensis conatibus, in ultimos Pedemontii fines permeant: ibi vix sumpto concubiæ noctis ad respirandum spatio, ecce mane primo cum hoste jam concurritur, conseritur, depugnatur.

At qualem & quantum hostem fatigatis jamdiu per tot immensas itinerum asperitates putatis fuisse Gallis objectum? Neque enim cum

Sabaudicis modò legionibus, aut montanis illis latronibus quibus à Cirratis canibus nomen est, decertandum erat: (quanquam nec satis æquis conditionibus fessus labore viæ miles, fractis & exhaustis pæne ut par erat viribus, requietum, integrum ac vigentem aggrediatur) at cogitate victrices Leopoldo sponse turmas, assuetas triumphis, invictas: Equites cataphractos, qui nec plagis, nec morti facere locum viderentur: Gigantas, qui juventutem Gallicam non mino-

re fastu despicerent, quàm
 superbus ille Philistæus par-
 vulum Davidem olim con-
 temnebat. Viros illos de-
 nique cogitate tam offen-
 sis animis, tam capitalibus
 odiis ad perniciem nostram
 incensos, ut contra fas, le-
 gesque belli, Gallos ad u-
 num omnes impio etiam sa-
 cramento internecioni de-
 vovissent: non humanitate
 minus quàm fortitudine in-
 feriores nobis, qui certi
 vincere, vel in ipso pugnae
 aditu commune victis per-
 fugium aperuimus. Hic e-
 rat virtuti Gallicæ sustinen-

duſ hoſtis , coërcendus , ſuperandus.

Jam illi proceſſerant in aciem , & ſuperbam virium ferociam oſtendentes , ſe ſe à reliquis copiis ſejunxerant , quaſi primos iſtus illaturi. Progrediuntur obviam nihilominus Equites Galli. Illi ſubſiſtere , ac veluti confidentioris audaciæ jam pœnituiſſet , frigefcere. Non tulit tantam in hoſte tumido ignaviam juvenus Gallica ; ſed effuſis ſtatim habenis hoſtes invadit , urget , premit ; & impreſſione ſemel iterumque ac ter-

tiò feliciter factâ turbatis ac
 trepidantibus insultat. Fru-
 stra illi æratas moles & in-
 via ferro corpora obten-
 dunt : pulsantur , proruun-
 tur , & qui nullum vulneri-
 bus spatium dabant , sub-
 vertuntur. Inde rupti ordi-
 nes , mota omnia , & flu-
 ctuanti similis acies ingen-
 tem Victoriæ campum ape-
 rit. Instant avitæ virtutis ,
 originisque memores Fra-
 trum par nobile Vindocini ,
 Vinsius , Hoguettus , luc-
 tuoso mox heu ! fato pe-
 rimendus , Larræus , Varen-
 na , Ussonius , & fugitantes

turmas dissipant ac concidunt. Tuque, tametsi de te
 filuisti Catinate, totam vi-
 ctoriæ laudem in singulos
 dividens; non facies tamen,
 ne quod multiplices jam
 laureæ tibi vindicant Sabau-
 dici nomen, illud novo de-
 incepto titulo mereare. Fru-
 stra clam fore te æstimasti,
 qui præsens ubique nemini
 latere poteras; qui singula
 pugnæ momenta ita mode-
 rabare, ut in te unum in-
 tuens Miles, Centurio, Le-
 gatus, sui quisque officii
 partes quasi oculis legeret.
 Noli igitur tibi ipse, quam

præripiat nemo, partam ad
 Marsaliam laudem invidere.
 Victoria illa tota tua est,
 quam ita informaras animo
 præviisque litteris descripse-
 ras, ut qui rei totius succes-
 sum deferret, novi planè
 afferret nihil.

Persequamur porrò tri-
 stes fugientis exercitûs reli-
 quias, AUDITORES; at enim
 nemo se offert ex loricatis
 illis Equitibus. Circumspi-
 cio: video projecta misera-
 bilem in modum & acerva-
 tim congesta equorum, e-
 quitumque cadavera: ad-
 huc enses in manibus, in
 oculis

oculis spirantes minæ , in
 vultu mixta dolore feroci-
 tas ! Hæ illæ sunt victrices
 invictæque turmæ , quas ex
 Hungaria non tam ad pu-
 gnam , quàm ad victoriam
 properare dixisses ? Hanc si
 laudem integram intactam-
 que vellent , debebant pro-
 videre , ne sibi cum Gallis
 res unquam foret.

Quis interim LUDOVICI
 sensus , dum victricis ubi-
 que Galliæ fama persona-
 ret ? Notum hoc tibi Deus
 immortalis , cujus ante aras
 Princeps Religiosissimus ple-
 nos grati animi affectus ef-

fudit. Tamen quid ni suspi-
 cemur id sensisse illum quod
 professus non ita pridem pa-
 lam est, cum victores ad Stin-
 kerkam Galli nunciarentur ?
 Sentio equidem , inquie-
 bat Rex optimus , debere
 me Deo plurimum , qui nas-
 ci me Regem voluerit : at
 ei plus certè debeo , qui me
 Regem Gallis præfecerit. Fe-
 licem enimverò te , LUDO-
 VICE , qui Gallis imperes !
 Feliciores , te imperante ,
 Gallos !

At, ne quisquam narra-
 ri sibi fabulas , aut dari ver-
 ba existimet ; testes habe-

mus rerum gestarum, eosque peridoneos. Non negabit veri amans Hispania, expugnatas suo in conspectu Rhodas, regnorum ipsius omnium claustrum ac clavem. Fatebitur Badensis Heydelbergam, Palatinatus caput, inspectante florentissimo exercitu occupatam. Nonaginta duas naves magno suo luctu, majore etiam detrimento captas vel depressas renunciare possunt reliquæ superstites, quæ sociarum cladem ac ruinam conspexere. Caroloregium propugnaculum ini-

mici Fœderis, unicum expugnati Namurci solatium, vidit obsessum diu junctus Bavaro Auriacus: ac lenti præter morem Galli (credo ut præsentem stimulant acriùs) nihil aliud profecere, nisi ut Spectatoris otiosi nomen, quod nuper ad Namurcum Montesque promeruerat, subterfugiens, ante expugnatam urbem recederet Britannos suos revisurus.

Tamen quam putatis orationem habiturum apud ipsos Auriacum, dum ruentis ad communem servitu-

tem populi gratulationes excipiet ? Quibus demum artibus clades dissimulabit suas ; aut inanes totius anni conatus excusabit ? Sed quid Britanniam solam appellem ? Europam ipsam totam, AUDITORES, ad Comitata Batavica mox congregandam quâ fronte, quo vultu alloquetur : dum illa exultantem obtrudet multiplici Victoria Galliam; cujus vel Providentiam fallere, vel eludere Fortitudinem, vel certè spem avidam Gloriæ frustrari oppugnata toties fide promi-

ferat ? Iniquiorem ne sibi fortunam , vel per se , vel per fautores ac clientes , ut solet , suos causabitur ? Equidem scimus probatum rebus adversis jamdiu Ducem : at quid Europam juvet ille , quem iratis natum fatis constanter experiatur ? An verò , quod scriptitasse illum ferunt ad Sabaudum post Nervindæ cladem , afferet ; sibi rem esse cum Gallis gente turbulenta ac præferoce : contra quam nulla consilii ratio , nulla satis certa prudentia fit : cui lex una belli audacia ,

summa laus temeritas : quæ
 Victoriā quovis pretio be-
 ne redemptam putet , at-
 que , ut detur vincere , vi-
 tam & mortem in æquo po-
 nat ? At itane suis in re-
 bus Europa cæcutire obsti-
 net ; ut non sentiat victoriis
 non dedoceri audaciā ;
 neque suum ipsius fatum
 tam citò immutandum , si
 heroica illa , quam Auria-
 cus temeritatis arguit , for-
 titudo Gallis deponenda
 sit. An demum , uti decla-
 rat recens Numisma ad so-
 latium amici Fœderis, seque,
 & suos patientiæ uni devo-

Cudi Nu-
 misma cu-
 ravit Au-
 riacus cum
 hoc lem-
 mate Gal-
 lico. *Union*
& patience.

vebit ? Est sanè unde magnanimitati diffusus , sibi ac cæteris ab longanimitate diuturnum in tempus cautè provideat.

Conjurata non tam in Galliæ , quàm in tui ipsius perniciem Europa , quamdiu jactari te ac deludi impunè patieris ? Fatali quinque jam annorum experientiâ didiceras ; quàm futile , quàm inane foret in Auria-co fortitudinis præsidium : quid ab ipsius industria sperare possis , præsens hic annus edocet. Illuc recidit ipsius astutiæ fiducia , quo vana

na virtutis ostentatio reciderat : vel si quid sua illi fallacia profuit , profuit hoc certe plurimum te ipsam ut falleret. Vide ergo delusa toties quam sis Auriaco fidei deinceps habitura ; qui dum quæstuosum honorificumque sibi uni bellum tuis impensis alat ac producat ; nihil admodum putat interesse , suos an alienos , hostes an amicos deceperit ?

Tu interim gratulare tibi Gallia , & fremente nequicquam hostium , qui te undique obsessam premunt , invidia , plaude tibi : quod

nullius nisi cœlestis opis in-
 diga tibi relicta uni, contra
 Fœderatas Europæ vires re-
 stare aliquando potueris.
 Plus orbi infenso debes
 quàm amico. Intellexisti ni-
 mirum parum utiles amicos,
 quos liceat hostes contem-
 nere: ac pares orbi tuas u-
 nius vires, quas LUDOVICI
 dirigat prudentia, Cœli Pro-
 videntia sustentet.

D I X I.

*Facies Aulae singulas, in qua
istæ habita est Oratio, ad-
ornabant pictæ Heroum Ima-
gines; quibus hoc anno Aus-
picibus aut Ducibus bellum
feliciter cessit. Res præclare
gestas exhibebant adumbrate
leviori penicillo Tabellæ. U-
trisque additæ perbreves, et
ad veterem formam exactæ
Inscriptiones.*

*S*uperiorem aula Partem oc-
cupabant imagines Regis in
medio, hinc Filii, inde Fra-
tris, cum his Inscriptionibus.

Pro Rege

LUDOVICO

CONIURATÆ EUROPE

VICTORI.

Pro Regis Filio
DELPHINO
HOSTIUM
TERRORI.

Pro Regis Fratré
PHILIPPO
POPULORUM
SECURITATI.

*EX aduerso spectabantur
Gentis Regiæ Principum ,
CARNUTENSIS, BORBONII,
CONTIACI imagines , cum
hac communi omnibus inscrip-
tione.*

REGIIS PRINCIPIBUS

NOBILITATIS GALLICÆ

ROBORI

ET

E X E M P L O.

*Hinc et inde collocatæ Im-
peratorum Imagines, qui
Bellum hoc anno administra-
runt, unâ cum Tabellis præci-
puas expeditiones, quibus sin-
guli præfuerunt, exhibentibus.*

*In ea quidem parte, quæ
Aulam subeuntibus dextra est,
occurrebant Pugnæ tres: In ea
verò, quæ objicitur ad læ-
vam, captæ Urbes totidem
representabantur.*

*N*ervindensis Pugna, in
qua fusus Britannorum
Imperator & Exercitus, cum
hac Inscriptione.

FUSIS

AD NERVINDAM

BRITANNIS.

*J*uxta erat Imago Luxem-
burgii huic Inscriptioni su-
perposita.

LUXEMBURGIO

BRITANNICO.

iii

*M*arsalica Pugna, in qua
cæsi Sabaudi, proximè dis-
posita hanc Inscriptionem præ-
ferebat.

CÆSIS

AD MARSALIAM

SABAUDIS.

*A*djacebat Imago Catinati;
cui sequens subjiciebatur
Inscriptio.

CATINATO

SABAUDICO.

*N*avalis Pugna , seu Gadi-
tana , in qua victa Bata-
vorum classis , cui voces istæ
inscribebantur.

VICTIS

AD FRETUM

BATAVIS.

*E*Xtabat ad latus Imago
Turvillii , cujus hæc erat
Inscriptio.

TURVILLIO

BATAVICO.

*HEYdelberga sequebatur cap-
tarum urbium prima, Ger-
mania claustrum adjunctam-
que habebat hanc Inscriptionem.*

EXCISA

GERMANORUM

HEYDELBERGA.

*A*Derat prope collocata Ima-
go Lorgii, proximam Ins-
criptionem habens.

LORGIO

GERMANICO.

*Carolopolis Regia , Belgii
Propugnaculum ,cujus istac
legebatur Inscriptio.*

EXPUGNATA
IN BELGIO
CAROLOPOLI.

*H Abbat adjectam Villaregii
Imaginem ista Inscriptione
adornatam.*

VILLAREGIO
BELGICO.